

**Access full
version**
**Accés versió
completa**

EUSEBI GÜELL i BACIGALUPI

patrici de la Renaixença

En el centenari de la seva mort (1918-2018)

EUSEBI GÜELL I BACIGALUPI

patricio de la Renaixença

En el centenario de su muerte (1918-2018)

EUSEBI GÜELL I BACIGALUPI

patron of the Catalan Renaissance

In the centenary of his death (1918-2018)

PALAU
GÜELL

ANTONI GAUDÍ

Diputació
Barcelona

EG 2018
ANY GÜELL

The logo consists of the letters 'E' and 'G' in a bold, serif font. The 'E' has a small diamond shape above its top bar, and the 'G' has a small diamond shape above its top bar. To the right of the 'G' is the year '2018' in a bold, sans-serif font. Below the 'E' and 'G' is a red swoosh that curves under the letters. To the right of the '2018' is the text 'ANY GÜELL' in a bold, sans-serif font.

Retrat d'Eusebi Güell i Bacigalupi

Ricard Canals, [1913]

Oli sobre llenç

Col·lecció Família Güell i de Sentmenat, Barcelona

Raquel Lacuesta Contreras / Xavier González Toran

EUSEBI GÜELL
ï BACIGALUPI
patrici de la Renaixença
En el centenari de la seva mort (1918-2018)

PALAU
GÜELL
ANTONI GAUDÍ

Diputació
Barcelona

EUSEBI GÜELL i BACIGALUPI

patrici de la Renaixença

En el centenari de la seva mort (1918-2018)

CATÀLEG

Edició i producció

Gabinet de Premsa i Comunicació
Diputació de Barcelona

Textos

Xavier González Toran
Raquel Lacuesta Contreras

Disseny gràfic

Quim Boix

Traducció de textos a l'anglès

Matias Mulet
Charles M. Levitan

Traducció de textos al castellà

Javier Rodrigo

Correcció lingüística

Núria Garcia Caldés

Primera edició

octubre del 2018

© de l'edició

Diputació de Barcelona

ISBN

978-84-9803-854-5

EXPOSICIÓ

Organització

Direcció del Palau Güell
Diputació de Barcelona

Comissariat, recerca i textos

Xavier González Toran
Raquel Lacuesta Contreras

Coordinació

Gabinet de Premsa i Comunicació
Diputació de Barcelona

Coordinació tècnica

Servei de Patrimoni Arquitectònic Local
Diputació de Barcelona

Gestió de les obres exposades

Enrique Campuzano
Olga de la Cruz
Xavier González Toran
Raquel Lacuesta Contreras
Direcció del Palau Güell

Restauració i conservació de les obres exposades

Servei de Patrimoni Arquitectònic Local
Diputació de Barcelona
Alma Campuzano Rodríguez

Gestió documental i correcció lingüística

Núria Garcia Caldés

Disseny i coordinació de l'espai expositiu

Olga de la Cruz | BbCR

Disseny gràfic

Quim Boix

Producció

Digit, Enginyeria de Sistemes Audiovisuals SL

Música

La Mà de Guido, editorial

FOTOGRAFIES I IL·LUSTRACIONS

Acadèmia Olímpica Espanyola
Ajuntament de Barcelona. Arxiu Municipal Contemporani
Ajuntament de Girona. Centre de Recerca i Difusió de la Imatge
Archivo ABC. Fotògraf Josep Brangulí
Arxiu Alberto Alonso
Arxiu Comarcal del Bages
Arxiu Comarcal del Pallars Sobirà
Arxiu Enrique Campuzano
Arxiu Fotogràfic de Barcelona
Arxiu Fotogràfic del Bisbat de Vic. Fotògraf: Pepo Segura
Arxiu Fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya
Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona
Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona
Arxiu Històric de Sabadell
Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. Demarcació de Girona
Arxiu Lluís Casals
Arxiu Loren Merchán
Arxiu Montserrat Baldomà
Arxiu Municipal del Districte de Sants-Montjuïc
Arxiu Nacional de Catalunya
Arxiu Patrimoni Nacional
Arxiu Quim Boix
Arxiu Ramon Manent
Arxiu Raquel Lacuesta
Arxiu SCCM-SPAL. Servei de Patrimoni Arquitectònic Local. Diputació de Barcelona
Arxiu Xavier González Toran
Ayuntamiento de Comillas
Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès
Biblioteca del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya.
Demarcació de Barcelona
Biblioteca Museu Víctor Balaguer. Vilanova i la Geltrú
Biblioteca Nacional de Catalunya
Biblioteca Nacional de España
Biblioteca Virtual del Ministerio de Defensa. Museo Naval, Madrid.
Càtedra Gaudí. Escola Superior d'Arquitectura de Barcelona. Universitat Politècnica de Catalunya
Centre de Documentació i Estudis del FC Barcelona
Col·lecció Alfonso Güell Martos
Col·lecció del Palau Güell
Col·lecció Eloi de Tera
Col·lecció Família Bertran de Caralt
Col·lecció Família Ferrer-Vidal
Col·lecció Família Güell i de Sentmenat
Fototeca.cat
Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura
Generalitat de Catalunya. Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni
Generalitat de Catalunya. Direcció General de

Patrimoni Cultural. Palau Moja
Institut Amatller d'Art Hispànic, Arxiu Mas
Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya. Cartoteca
de Catalunya
Institut de Cultura de Barcelona
Instituto del Patrimonio Cultural de España
Ministerio de Educación, Cultura y Deporte
La Vanguardia
Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró
Museu Arxiu de Vilassar de Dalt
Museu Frederic Marès
Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona 2018.
Fotografies: Calveras; Mérida; Sagristà
Palacio de Sobrellano, Comillas. Gobierno de
Cantabria
Óscar Ferrer
Javier Gil

Prestadors

Ajuntament de Santa Coloma de Cervelló
Alfonso Güell Martos
Àngel Fibla
Biblioteca Nacional de Catalunya
Biblioteca Popular Fundació Iluro
Borja Olano Leguina
Direcció del Palau Güell. Diputació de Barcelona
Família Güell i de Sentmenat
Generalitat de Catalunya. Direcció General de Patrimoni Cultural. Palau Moja
Josep Padró
Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró
Museu de les Mines de Cercs
Museu del Ciment Asland, Castellar de n'Hug
Museu Nacional d'Art de Catalunya, Barcelona
Oficina de Patrimoni Cultural. Diputació de Barcelona
Palacio de Sobrellano, Comillas. Gobierno de Cantabria
Raquel Lacuesta Contreras
Servei de Patrimoni Arquitectònic Local. Diputació de Barcelona

AUDIOVISUAL

Güell, Gaudí: un projecte en comú

Barcelona, 2002 (Any Gaudí)

Actors: Abel Folk / Ramon Madaula
Direcció: Joan Riedweg
Idea i direcció general: Raquel Lacuesta
Guió: Francesc Orteu
Supervisió del guió: Raquel Lacuesta
Cap de producció: Mercè Canturri
Música original: Núria Canturri
Fotografia: Joan Riedweg
So directe: Joan Quilis
Documentació: David Galí
Xavier González Toran
Lluís Cuspinera

SUMARI

Presentació	7
Preàmbul	9
1 La nissaga dels Güell	10
2 Eusebi Güell, empresari i economista	25
3 Eusebi Güell, polític	37
4 Eusebi Güell, humanista i mecenes	43
5 La «Belle Époque» d'Eusebi Güell	55
6 Eusebi Güell, precursor i client del Modernisme	61
Texto en castellano	72
English Text	88

PRESENTACIÓ

El centenari de la mort d'Eusebi Güell i Bacigalupi aquest any 2018 ha brindat al Palau Güell una oportunitat única per reivindicar la figura del seu il·lustre promotor. El catàleg que presentem, el número 6 de la col·lecció «El Palau Güell a fons», recull i complementa el contingut de l'exposició «Eusebi Güell i Bacigalupi, patrici de la Renaixença. En el centenari de la seva mort (1918-2018)», inaugurada el dia 9 de juliol d'enguany.

La mostra, comissariada per la doctora en Història de l'Art Raquel Lacuesta i el periodista Xavier González, ens descobreix la figura d'un personatge polifacètic, present i influent en molts àmbits –econòmic, polític, cultural...– de la Barcelona i la Catalunya del darrer terç del segle XIX i principis del XX.

L'exposició, i també aquest catàleg, s'organitza en sis grans apartats: la nissaga dels Güell; Eusebi Güell, empresari i economista; Eusebi Güell, polític; Eusebi Güell, humanista i mecenes; la «Belle Époque» d'Eusebi Güell, i Eusebi Güell, client del Modernisme. Fruit d'hores de recerca i treball, i profusament il·lustrada amb imatges –algunes de les quals inèdites–, la mostra compta també amb un recull destacat de peces de col·leccions públiques i privades (quadres, bustos, documents...).

L'objectiu de l'exposició i el catàleg és donar a conèixer l'abast d'aquest personatge més enllà de la seva vinculació amb l'arquitecte Antoni Gaudí. Si bé el cognom Güell ha quedat perpetuat en les grans obres que aquest binomi va aportar a la ciutat de Barcelona, actualment el gran públic desconeix encara la figura de qui va fer possible tot aquest llegat.

Des de la Direcció del Palau Güell lloem la tasca que han dut a terme els comissaris i traslladem un agraïment especial a totes les entitats, administracions, particulars i família que han col·laborat a fer realitat aquest ambiciós projecte. Confiam que ajudarà a fer conèixer, i reconèixer, la figura del prohomo Eusebi Güell i Bacigalupi, tan desconegut avui com preminent fa un segle.

Carme Perella Cosconera

Directora del Palau Güell

L'últim retrat conegut que es va fer l'empresari, quan ja tenia el títol de comte de Güell

Ricard Canals. 1913
Oli sobre llenç
Col·lecció Alfonso Güell Martos

PREÀMBUL

L'exposició *Eusebi Güell i Bacigalupi, patrici de la Renaixença*, dibuixa un recorregut per la vida i el llegat de l'industrial i mecenes Eusebi Güell i Bacigalupi, comte de Güell (Barcelona, 1846-1918). Concebuda amb l'objectiu de commemorar el centenari de la seva mort, la mostra repassa les diferents facetes d'aquesta figura cabdal de la Barcelona i la Catalunya del darrer terç del segle XIX i principi del XX. Güell fou un personatge polièdric que, des de la seva posició preeminent en les elits burgeses, va intervenir en tots els àmbits de la societat de l'època, des de les variades activitats econòmiques amb què consolidà i expandí la fortuna heretada fins a la seva implicació directa en bona part de les iniciatives polítiques i culturals del període, amb un paper destacat com a mecenes de les arts i com a client d'alguns dels millors arquitectes del període modernista. Tot això reblat amb una xarxa de relacions familiars i socials que introduí Eusebi Güell en els cercles nobiliaris i convertí la seva nissaga en una de les famílies més influents del país.

A través de la historiografia, Güell se'ns presenta com a prototip de l'hisendat, l'industrial, el polític, el patró, l'amant de l'arquitectura i de les arts, de les ciències, de la música i de la literatura; com a humanista i mecenes, i a més catalanista compromès, viatger i emprenedor, filòsof i pragmàtic, utòpic, somiador i realista, dibuixant, pintor i editor, triomfador i perdedor, observador i altruista, casolà i tafaner... impacient investigador. Espòs i pare amatent, preocupat per ampliar coneixements i transmetre'ls als seus fills i els seus nets.

L'exposició s'inaugura al Palau Güell deliberadament, perquè va ser l'edifici amb el qual el promotor, Eusebi Güell, i l'arquitecte, Antoni Gaudí, van entrar tot d'una en la història de l'arquitectura moderna.

1 | LA NISSAGA DELS GÜELL

DE COM EUSEBI GÜELL I BACIGALUPI, FILL DE L'INDIANO JOAN GÜELL I FERRER, CONVERTÍ UNA FAMÍLIA RICA EN UNA DE LES PRINCIPALS NISSAGUES DEL PAÍS.

Els orígens dels Güell: de Torredembarra a Barcelona passant per Amèrica

El segle XIX es despertà al continent europeu amb una inquietud inversemblant per arrossegat homes, dones i famílies senceres a provar sort en l'«aventura americana». A Catalunya no mancaren joves de caràcter ambiciós i gairebé temerari que van veure en el nou continent l'oportunitat d'acumular un capital important. De tornada a la llar, només necessitaven intel·ligència i alguns cops de sort, i no gaires escrúpols, per arribar a ser grans potentats i persones influents en l'esdevenir del país i la seva economia, com també en la cultura i les arts.

Eusebi Güell i Bacigalupi i Isabel López i Bru són la parella paradigmàtica d'aquella època, un període de desenvolupament i consolidació d'una burgesia que arribà a l'aristocràcia gràcies a l'empenta dels progenitors. Tots dos eren hereus d'uns indians que compartien orígens anodins en pobles dedicats a l'agricultura i a la pesca, i que després d'adquirir fortuna a les Antilles buscaren en els enllaços matrimonials el camí que satisfesia les seves ambicions juvenívoles: Joan Güell i Ferrer, fill de Torredembarra, a Tarragona, i Antonio López y López, fill de Comillas, a Cantàbria, són els protagonistes de l'inici d'aquella nissaga, Güell-López, que havia de donar a la humanitat grans obres d'art.

Amb els anys, els fills i les filles d'Eusebi i Isabel s'anaren casant amb membres d'altres nissagues preeminents de Catalunya i, en alguns casos, de fora del Principat; algunes eren d'antiga soca nobiliària i d'altres pertanyien a una nova burgesia industrial a punt d'ennobrir. Eusebi va continuar, d'aquesta manera, la política matrimonial del seu pare, que va entroncar els Güell amb els López i els Ferrer Vidal. La nissaga acabà de consolidar el seu paper central en la societat catalana mitjançant els casaments, com corresponia a una de les més destacades «bones famílies de Barcelona», en paraules de G.W. McDonogh. La tendència es repetí en bona part amb els

Joan Güell i Ferrer

enllaços de nets i netes, i fins i tot amb casaments entre parents, alguns llunyans i d'altres amb cosins carnals.

Eusebi Güell i Bacigalupi descendia, per línia paterna, d'una nissaga de Torredembarra. El seu pare, Joan Güell i Ferrer, visqué l'aventura americana de ben petit, primer en companyia de Pau Güell i Roig, l'avi d'Eusebi, i després, havent estudiat Nàutica a l'edifici de Llotja de Barcelona, quan se'n tornà a les Antilles, on la sort i el seu ull clínic per als negocis li van somriure. A l'Havana aconseguí el monopoli del comerç durant uns anys i acabà convertint-se en el primer membre de la nissaga Güell que va fer el salt cap a la riquesa i el poder.

Joan Güell va conèixer a Cuba el qui, dècades a venir, havia de ser el seu consogre, el càntabre Antonio López y López. Tant l'un com l'altre intuïren que els negocis, en aquella època, s'havien de fer a Barcelona i Catalunya, on la indústria començava a assolir unes cotes elevades de producció. Joan Güell tornà a Catalunya, definitivament, el 1835, i López ho va fer cap al 1856.

La família materna d'Eusebi Güell: el llinatge genovès dels Bacigalupi

La branca materna d'Eusebi Güell, els Bacigalupi, constituïa una nissaga de comerciants originaris de Gènova (Itàlia) i establerta a Barcelona. L'avi matern d'Eusebi Güell, Vicente Bacigalupi Litta, nascut a Barcelona el 1782, era comerciant i tenia casa i botiga al carrer de n'Arai, 12. El 1819 es casà a Barcelona amb Francesca Dulcet i Albareda, filla de Juan Bautista Dulcet, un corredor de canvis barceloní, la qual tenia una formació musical extraordinària i tocava l'orgue. A casa, Francesca Dulcet organitzava tertúlies i concerts amb la presència habitual del filòsof Jaume Balmes i de Joan Güell i Ferrer un cop tornà de Cuba.

Joan Güell i Ferrer en una fotografia de 1862 feta en un estudi de Barcelona, el mateix lloc i dia en què també es fotografà el seu fill Eusebi (vegeu la pàgina 15)

L'Havana

